

дослідницького потенціалу соціології, яка здатна забезпечити вирішення цілого ряду завдань: вироблення шляхів підвищення ролі позитивних санкцій в системі соціального контролю, оцінка ефективності заохочень на різних рівнях регулятивно-контрольної діяльності, запровадження нових методів та форм заохочення і т.д. на основі вивчення громадської думки, експертних оцінок, аналізу документів тощо. Сучасна соціологія права володіє достатніми теоретико-методологічними ресурсами для вирішення такого роду завдань.

Література

1. Энциклопедический социологический словарь [Текст] / Под ред. Ак. Осипова Г.В. – М.: ИСПИ РАН, 1995. – 940 с.
2. Соціологія. Короткий енциклопедичний словник [Текст] / Під заг. ред. проф. Воловича В.І. – К.: Український центр духовної культури, 1998. – 736 с.
3. Кудрявцев В.Н. Современная социология права [Текст] / В.Н.Кудрявцев, В.П.Казмирчук. – М.:Юристъ, 1995. – 304 с.
4. Тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / Уклад. і гол.ред. В.Т.Бусел.-К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.

Криницька І.П.

*кандидат соціологічних наук,
викладач кафедри загальної та соціальної педагогіки
Українського католицького університету*

ДРАМАТИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ДІАГНОСТИКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Сучасна соціальна політика спрямована на підвищення рівня життя суспільства та зменшення негативних явищ у ньому. Головною умовою здійснення цього процесу є аналіз соціальних проблем, їхня інтерпретація та ідентифікація, що є базою для побудови якісної моделі соціальної профілактики. У сфері вивчення соціальних проблем є розроблені технології їх дослідження та інтерпретації. На первинному етапі найперше можемо розглядати технологію діагностики соціальних проблем.

Соціальна діагностика це – соціальна технологія, комплекс методів спрямованих на вивчення сутності явищ, знання про них, з метою побудови якісних програм профілактики, проектів, прогнозів тощо.

Діагностика спрямована на визначення сутності і змісту соціальних проблем, що дозволить здійснити якісний соціологічний аналіз. У соціології термін «проблема» часто використовується лише в своєму гносеологічному значенні, тобто як показчик теми, напряму наукового дослідження. Конкретизація проблеми характеризується через дослідження соціальних протиріч, що обумовлюють виникнення проблемних ситуацій; оцінку їх сприйняття суспільною свідомістю та готовність суспільства до вирішення назрілих протиріч; типологізацію проблем і визначення відповідних форм та методів соціального впливу [1, с. 76]. З точки зору соціології соціальних проблем поняття «соціальна проблема», передусім, це певна умова, що визначається більшістю людей як проблема [3, с. 320-328]. Слід погодитися із твердженням дослідника теорії конструювання соціальних проблем Г. Блумера, що соціальна проблема не має незалежного існування в якості сукупності об'єктивних соціальних умов, а є, перш за все, результатом колективного визначення, тому соціальні проблеми треба не лише ідентифікувати статистично і фактично, але й визначити процес за допомогою якого суспільство визнає ці проблеми, адже вони існують найперше в процесі колективного визначення [2, с. 138-141].

У полі дослідницької проблеми залишаються методи і способи вивчення соціальних проблем, що зумовлені латентністю, соціальною стереотипізацією та суб'єктивністю колективної громадської думки, способами висловлювання й інтерпретації явищ. Актуальним питанням діагностики соціальних проблем є окреслення адекватних методів їх дослідження, висвітлення крізь призму заглиблення у структуру явища через інтерпретацію особистості під час драматичної гри.

У соціальній діагностиці часто використовують методи опитування (анкетування, інтерв'ю, фокус-група), спостереження, аналізу документальної бази, тощо. Водночас у цій доповіді хочемо наголосити на актуальності використання інтерактивних методів діагностики, серед яких: рольові ігри, драматичні ігри, форум-театри тощо, які дають можливість визначити інтерпретацію соціальної проблеми на рівні її комунікативної презентації і спостерігати особливості інтерпретації досвіду учасниками процесу.

Гра у її авторській інтерпретації служить не лише терапевтичній чи корекційній роботі з особистістю, але є також індикатором виявлення соціальної проблеми. Водночас, такі методи як соціодрама, форум-театр можуть бути не лише інструментами навчання чи соціалізації, але й методами конструювання, відтворення соціальної проблеми, особливо, коли дослідним завданням є відтворення проблеми через гру на основі власного досвіду.

Драматизація соціальних проблем буде визначати їхню інтерпретацію через досвід особистості або ж конструювання нового досвіду. Під час програвання ситуацій особистість конструює соціальну проблему «тут і зараз» у відповідності до того як вона була задана чи проінтерпретована акторами. Таким чином, особистість може закодувати значення свого досвіду, граючи себе чи «іншого» у співвідношенні із світом.

Методично спостереження за грою особистості чи групи осіб дає нам можливість ідентифікувати соціальну проблему у певній групі, у контексті соціальних зв'язків цієї групи із зовнішнім середовищем та в середовищі самої групи. Відповідно за основу аналізу потрібно брати конкретне повідомлення, яке демонструє об'єкт дослідження та дискурс інтерпретації проблеми, що подається за допомогою символів, фраз, поведінки, враховуючи те, яке значення та яка інтерпретація у це вкладається. Тут можна поставити питання, наприклад, репрезентації значення дискурсів проблеми і їхньої інтерпретації в кожному конкретному випадку.

Таким чином використання ігрових методів під час діагностики соціальних проблем у кожному конкретному випадку, дає можливість простежити не лише статичне ставлення особистості до проблеми, але й прослідкувати глибинні детермінанти тих чи інших дій. Під час виконання драматичної гри визначається ставлення до подій і визначається дискурс мотивів, розуміння та ставлення до явища за категоріями, які визначені через досвідне сприйняття за мотивами «тому що» (на основі ідей А. Шюца). Причинно-наслідкові зв'язки у ставленні до явища найперше визначаються через досвід особистості індивідуальний або колективний, а інтерпретація соціальних проблем через їх проживання чи переживання.

Отже, діагностика соціальних проблем може здійснюватися через їхню інтерпретацію під час програвання ситуацій, крізь призму досвіду індивіда, його сприйняття. Колективні досвіди можуть надати соціальній проблемі нового значення, визначити її нові смисли і значення, які в них вкладає суб'єкт (джерело), що проявляються за посередництвом інструментів

ідентифікації. Ці смисли несуть певне символічне повідомлення, дискурс якого інтерпретується у свідомості індивіда (реципієнта), на якого спрямована ця інтерпретація. Водночас, треба зазначити, що інтерпретація значення смислу може не відповідати тому змісту, який був закладений першопочатково, адже передається на основі переживання події на етапі постфактуму. Закладена через досвід соціальна інтерпретація проблеми набуде здатності визначати нормативність оцінки чи поведінки стосовно явища, що, у свою чергу, буде сприяти трансформації зовнішнього образу соціальної проблеми.

У авторському розумінні під час діагностики драматизація характеризується як акт символічної взаємодії, зміст якої зумовлений соціальною інтерпретацією, що можна визначити через складові структури свідомості особистості:

- когнітивну складову, що забезпечує знання про особливості явища, канали поширення інформації про нього;
- оціночну складову, за допомогою якої інтерпретується оцінка соціальної проблеми, її допустимість у суспільстві;
- конативну складову, що визначає готовність до дії – протидії до цієї проблеми чи негативного явища.

Ці складові лежать в основі діагностики соціальних проблем індивідом чи суспільством, через що можна визначити типізацію та оцінку проблеми. Комплексно і на одиничному рівні їх можна простежити під час драматизації чи відтворення подій. Це дозволяє досліднику прослідкувати соціальну проблему одразу через її конструювання кількома суб'єктами взаємодії, що підтверджує актуальність здійснення соціальної діагностики проблеми через застосування драматичних методів.

У полі подальших наукових пошуків має бути розроблення технології діагностики соціальних проблем з використанням ігрових, драматичних методів, що поглибить рівень вивчення явищ та сприятиме вдосконаленню програм їх соціальної профілактики.

Література

1. Минина В. Социология социальных проблем : аналитический обзор основных концепций / В. Минина // Журнал социологии и социальной антропологии. – Т. 1. – 1998. – № 3. – С. 74-90.

2. Фуллер Р. Стадии социальной проблемы / Р. Фуллер, Р. Майерс // Контексты современности – II : Хрестоматия. 2-е изд., перераб. и доп. ; [сост. и ред. С. Ерофеев]. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 2001. – С. 138-141.

3. Fuller R. C. The Natural History of a Social Problem / R. Fuller, R. Myers // American Sociological Review. – 1941. – June № 6. – pp. 320-328.

Твердохліб Н.В.

вчитель музики

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

ДІАГНОСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Зміни, які в теперішній час відбуваються у суспільстві вносять корективи і в навчально-виховний процес педагогічних коледжів.

Більш необхідними стають учителі музичного мистецтва, які добре володіють музичним інструментом, уміють імпровізувати, створювати музику та підбирати акомпанемент до пісні. Тому, особливого значення набуває питання роботи над акомпанементом в класі основного музичного інструменту. Тому ми досліджуємо акомпанемент, як один із видів розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах.

Нами розглядаються основні напрямки роботи зі студентами над акомпанементом в контексті розвитку їх креативності, як майбутніх учителів музичного мистецтва. Доводиться, що головним умовами підвищення рівня ефективності розвитку креативності студентів є: уміння робити художньо-педагогічний аналіз музичних творів, підбирати акомпанемент, створювати власні імпровізації, обробки, що є важливими елементами у підготовці майбутніх фахівців та є однією з передумов розвитку креативності, оскільки вони повинні підтримувати мелодичний розвиток.